



Lausunto

5.6.2024

Eduskunnan puolustusvaliokunta

puv@eduskunta.fi

HE 58/2024 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (UTP 26/2022 vp; Suomen ja Yhdysvaltojen välisen yhteistyön tiivistäminen)

Kiitän liikenne- ja viestintäministeriön puolesta puolustusvaliokuntaa tilaisuudesta antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä.

DCA-puolustusyhteistyösopimus on Suomea sitova kansainvälinen sopimus, jolla luodaan ajantasaiset puitteet yhteistyölle USA:n kanssa. DCA selkeyttää yhteistyön pelisääntöjä ja mahdollistaa yhteistyön syventämisen kaikissa turvallisuustilanteissa. Sopimus vahvistaa Suomen turvallisuutta sekä edesauttaa Suomen Nato-jäsenyyden velvoitteiden toimeenpanoa. Sopimuksessa käsitellään myös useita liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle kuuluvia kysymyksiä, kuten ajo-oikeuksia ja ammattipätevyyksiä, ajoneuvojen käyttöä ja rekisteröintiä, postiasioita, ilmailuun liittyviä maksuja sekä taajuuskysymyksiä. Liikenne- ja viestintäministeriö sekä Liikenne- ja viestintävirasto osallistuivat sopimusneuvotteluihin osana Suomen valtuuskuntaa.

Esitystä on alkuvuoden 2024 kuluessa valmisteltu valtioneuvoston laaja-alaisessa yhteistyössä työryhmässä, jonka työhön myös liikenne- ja viestintäministeriö on kiinteästi osallistunut. Pidämme tärkeänä sitä, että esityksessä ovat mukana keskeisimmät lakimuutokset, joilla varmistetaan kansallisen lainsäädännön yhdenmukaisuus sopimusmääräysten kanssa ja edistetään sopimusten tavoitteiden toteutumista käytännön tasolla. Liikenne- ja viestintäministeriön vastuulla olevasta lainsäädännöstä esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ajokorttilain (386/2011), ajoneuvolain (82/2021), sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014), ilmailulain (864/2014) sekä lentoasemaverkosta ja maksuista annetun lain (210/2011) muuttamisesta.

DCA-sopimuksen 11 artiklan 3 kohdan mukaan USA:n joukkojen käyttämiltä tai yksinomaisesti niiden puolesta käytettäviltä ilma-aluksilta ei peritä lennonvarmistusmaksuja eikä muita maksuja, kuten yllento-, reitti- tai terminaalimaksuja, eikä niiltä peritä laskeutumis- tai paikoitusmaksuja valtion omistamilla ja ylläpitämillä lentopaikoilla Suomen alueella. Tällä tarkoitetaan valtion erityistehtäväyhtiöiden Fintraffic Lennonvarmistus Oy:n ja Finavia Oyj:n tarjoamia lennonvarmistus-



ja lentoasemapalveluita. Sopimusmääräyksen johdosta esitykseen on lisätty ilmailulain 112 §:n sekä lentoasemaverkosta ja maksuista annetun lain 8 §:n muutosehdotukset, joiden nojalla lennonvarmistus- ja lentoasemapalvelujen tarjoajilla on oikeus saada palvelujen tarjoamisesta aiheutuneita kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista. Suomea velvoittavat ilmailun kansainväliset ja EU-oikeudelliset säännöt ja periaatteet, joiden perusteella valtiot eivät voi vyöryttää sotilasilmailun kustannuksia siviili-ilmailun käyttäjien maksettavaksi. Tästä johtuen maksuvapautuksista aiheutuvat menetetyt tulot on korvattava palveluntarjoajille valtion varoista. Esityksen edellä mainittujen pykäläluonnosten yksityiskohtaisissa perusteluissa sekä esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on täsmennetty, että kysymys on puolustusmenoista, joten kyseiset maksut tulisi budjetoida puolustusministeriön hallinnonalan pääluokkaan. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää kirjausta ja sen toteutusta erittäin tärkeänä, koska puolustusyhteistyösopimuksessa sovitut maksuvapautukset koskevat sopimuksen piirissä olevaa sotilasilmailua ja siksi sen aiheuttamat kustannukset tulee myös kattaa puolustusmenoista.

DCA-sopimuksen 28 artikla sisältää määräykset USA:n joukkojen oikeudesta käyttää omia televiestintäjärjestelmiään. USA:n joukoilla on oikeus käyttää sellaisia keinoja ja palveluja, jotka tarvitaan varmistamaan täysi valmius käyttää televiestintäjärjestelmiä, sekä oikeus käyttää tarvittavia radiotaajuuksia tähän tarkoitukseen. Radiotaajuuksien käyttö on Yhdysvalloille maksutonta. USA:n joukkojen on pyrittävä kaikin kohtuullisin toimin yhteensovittamaan taajuuksien käyttöä ennakolta Suomen toimeenpanijan eli Puolustusministeriön tai sen osoittaman tahon kanssa. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että USA:n omien televiestintäjärjestelmien käyttöön tarvittavat taajuudet voivat olla myös muita kuin Suomessa Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen käyttöön osoitettuja taajuuksia. Sopimuskirjauksesta johtuen USA:n joukoilta ei voida edellyttää radiolupaa tai radiolähtetimen käyttöön liittyvää pätevyyden osoittamista. Tämän takia esitykseen oli tarpeen lisätä sopimusmääräykset huomioivat muutokset sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää ensisijaisen tärkeänä, että sopimuksen toimeenpanon edellyttämät kansalliset koordinaatiomekanismit puolustusyhteistyössä käytettävien taajuuksien osoittamisesta ja käyttämisestä luodaan selkeiksi ja tehokkaiksi. Liikenne- ja viestintäviraston kanssa ennen taajuuksien käyttöönottoa tehtävä yhteensovitus ehkäisee häiriöitä niin sotilas- kuin siviilitaajuuksien käytössä sekä niitä hyödyntävissä palveluissa.

DCA-sopimuksen toimeenpano ja käytännön tason sujuva yhteistyö USA:n joukkojen, sopimustoimittajien ja muun siviilihenkilöstön kanssa edellyttää erityisesti Liikenne- ja viestintävirastolta uusien toimintamallien ja mahdollisesti myös tietojärjestelmämuutosten kehittämistä. Tämä koskee erityisesti sopimuksen 9 artiklaan liittyvää ajoneuvojen rekisteröintiä ja käyttöä Suomessa. Myös muiden liikenne- ja viestintähallintoa koskettavien sopimusmääräysten käytännön soveltaminen voi sitoa hallinnon resursseja erityisesti alkuvaiheessa, mutta tämän hetken arvion mukaan tehtävistä selvittää nykyisten resurssien puitteissa. USA:n kanssa tehtävän yhteistyön lisääntyessä ja sopimuksen soveltamiseen liittyvän käytännön täsmentyessä mahdolliset resurssitarpeet voidaan arvioida täsmällisemmin.

Janne Mänttari
hallitusneuvos, LVM